

13. december

Grammofonen på loftet

Niels Kresjan og jeg smækker døren til grisehuset i. Det føles rigtig koldt nu, hvor vi kommer lige fra det varme grisehus.

- Vi har fået en stor pakke i dag, sir' Niels Kresjan pludselig, – fra Amerika. Det er garanteret julegaver!

Jeg ved godt, at Niels Kresjan har familie i Amerika. Det er Anders bror, som flyttede derover lige efter krigen, har far fortalt. Han kunne ikke finde arbejde i Danmark så han emi emi et eller andet jeg ikke kan huske, men han flyttede i hvert fald til Amerika. Niels Kresjan kan ikke rigtig huske sin onkel og han kender ham kun fra fotografiet, som står i dagligstuen. Hvert år til jul bliver der sendt en stor julepakke til dem, og den glæder Niels Kresjan sig meget til. De får altid sådan nogle flotte julegaver fra Amerika, også ting som vi ikke rigtig kender i Danmark. Sidste år fik Niels Kresjans bror, Knud, en stor legetøjsbil, en flot Cadillac. Han kunne sætte batterier i den, så den kunne køre selv. Sådan en bil havde vi kun hørt om. Da jeg anden juledag var ovre for at se Niels Kresjans julegaver, tog Knud meget forsigtigt bilen ud af kassen. Jeg fik lov til at se Cadillac'en, men ikke røre den. Jeg har aldrig set Knud lege med sin bil, den står stadig i kassen oven på skabet i hans værelse. Måske er han bange for at den skal gå i stykker. Vi andre må i hvert fald ikke røre den.

- Gad vide, hvad de sender i år, mumler Niels Kresjan, mens vi lister forbi møddingen. – Jeg tar' også til Amerika, når jeg bliver stor. Tænk på alle de ting, de har derovre, som vi ikke har. Hva? Masser af biler og fjernsyn. Jeg tror, at de er meget rige i Amerika.

Jeg ved det ikke rigtig, for jeg kender ikke så meget til Amerika og det gør Niels Kresjan vist heller ikke, men derfor kan vi jo godt snakke om det.

- Og så indianerne, fortsætter Niels Kresjan. – sådan én kunne jeg godt tænke mig at se. Sådan en rigtig en og ikke kun på film.

Jeg fortæller Niels Kresjan, mens vi går langs kostalden, at jeg den anden aften havde set en cowboyfilm, eller noget af den i fjernsynet.

- Har I fået fjernsyn, jeg kunne høre misundelsen i hans stemme.

- Nej da, vi var ovre hos Gudrun og få kaffe. Du ved da, at hun er den eneste i hele byen, der har fjernsyn. Nå, men jeg fik lov til at se fjernsyn, mens de voksne drak kaffe, og det var en cowboyfilm de viste. Den var begyndt, så jeg fik kun set slutningen. Jeg forstår jo ikke amerikansk, men det gjorde ikke så meget, det var spændende alligevel. Den handlede om nogle cowboydere i en dilligence, du ved sådan en hestevogn, som de kørte i dengang, og de kørte ude på prærien. Pludselig blev de overfaldet af indianere. Nej – hvor var det spændende, det var godt de voksne blev ved med at drikke kaffe. Dilligencen kørte stærkere og stærkere med indianerne lige i hælene på dem. Indianerne hujede og skød med deres buer og pile og kusken blev såret, så en af cowboyderne måtte ned mellem hestene for at få fast i tømme. Det var helt vildt, de kunne jo ha' trampet ham ihjel.

- Var han nede mellem hestene, mens de travede. Det kan man jo ikke, det tror jeg ikke på.

- Jamen, sådan gjorde han i filmen, og ligesom jeg troede, at indianerne ville vinde, så kom soldaterne ridende, og så kan det nok være at indianerne fik tæv.

- Yes!

- Hva! Hvad betyder det?

- Det er amerikansk, sir' Niels Kresjan. Det betyder ja.

- Kan du amerikansk?

- Narj, kun nogle få ord.

Vi går videre over gårdspladsen uden at sige noget, men da vi når hestestalden stopper Niels Kresjan pludselig op.

- Ved du hvad. Skulle vi ikke gå op på loftet. Op til den gamle rejsegrammofon. Så kan vi høre de grammofonplader, som de har sendt fra Amerika.

Jeg synes, det er en god idé, selv om jeg ikke bryder mig så meget om at komme op på loftet. Der er så beskidt, fuld af støv og spindelvæv, og så lugter det så væmmeligt, men der er så mange spændende ting deroppe, at jeg som regel går med Niels Kresjan derop. Langt inde på det mørke loft finder vi den gamle

rejsegrammofon, vi kan kun se den, fordi en lille utæthed i taget lader lyset falde ind. Grammofonen ligner en ganske almindelig kasse, men når Niels Kresjan slår låget op, kan man godt se, at det er en grammofon.

Først skal den sættes sammen og det har Niels Kresjan forstand på. I et lille rum i kassen ligger der nogle små stifter, som han skruer fast på den stang, som skal føres hen over pladen. Når pladen drejer rundt er stiften så nede i rillerne på pladen, og så kan vi høre musikken. I låget ligger der en masse gamle plader. Vi leder efter en bestemt plade; den vi altid hører, når vi er oppe på loftet. Den er bare så god. Det synes både Niels Kresjan og jeg. Der er noget ved den melodi, vi bare godt kan li', så meget at vi hører den igen og igen.

- Det er en amerikansk plade, sir' Niels Kresjan, da han har fundet pladen – vi fik den for nogle år siden.

Det ved jeg godt. Niels Kresjan har fortalt mig det så mange gange. Han kan godt li' alt, der er amerikansk.

Niels Kresjan sætter pladen på, og jeg kan se, at der på pladen er en lille hund, der lytter til en gammel grammofon. Så trækker han grammofonen op med et håndsving, og så begynder pladen at dreje rundt. Forsigtigt sætter han så nålen ned i den yderste rille. Først kan vi kun høre en masse skratten, men så pludselig fyldes loftet af musik. Vi kigger på hinanden og smiler. Vi sidder stille og lytter til musikken.

Da den er færdig siger Niels Kresjan. - Ska' vi spille den en gang til? Jeg nikker, og så begynder musikken igen.

Vi er begyndt at fryse lidt på det kolde loft, men inden vi pakker grammofonen væk, staver jeg mig igennem det, der står på pladen. "IN THE MOOD". Jeg ved ikke, hvad det betyder. Nå, det er jo osse amerikansk.

*

Hvordan var det i virkeligheden?

Sådan så grammofonen på loftet ud. Kan du se håndsvinget på siden af grammofonen. Vi måtte dreje håndsvinget nogle gange, for at få skiven til at dreje rundt. Lyden kom ud af den lille højttaler, der sidder på røret ovenover på pladen. Pladerne var meget store og tunge og blev kaldt 78'ere, fordi de drejede rundt 78 gange i minuttet.

*

For de voksne

Senere fandt jeg ud af, at “In The Mood” var en meget kendt melodi, indspillet af Glenn Millers Orkester, og som var meget populær under 2. Verdenskrig. Melodien er indbegrebet af lyden fra de store “dance bands” fra krigen og tiden umiddelbart efter.

Hør melodien her: https://www.youtube.com/watch?v=6vOUYry_5Nw

Mange danskere, især unge mennesker, udvandrede i 1950'erne til især USA og Canada, fordi arbejdsløsheden var stor i Danmark.

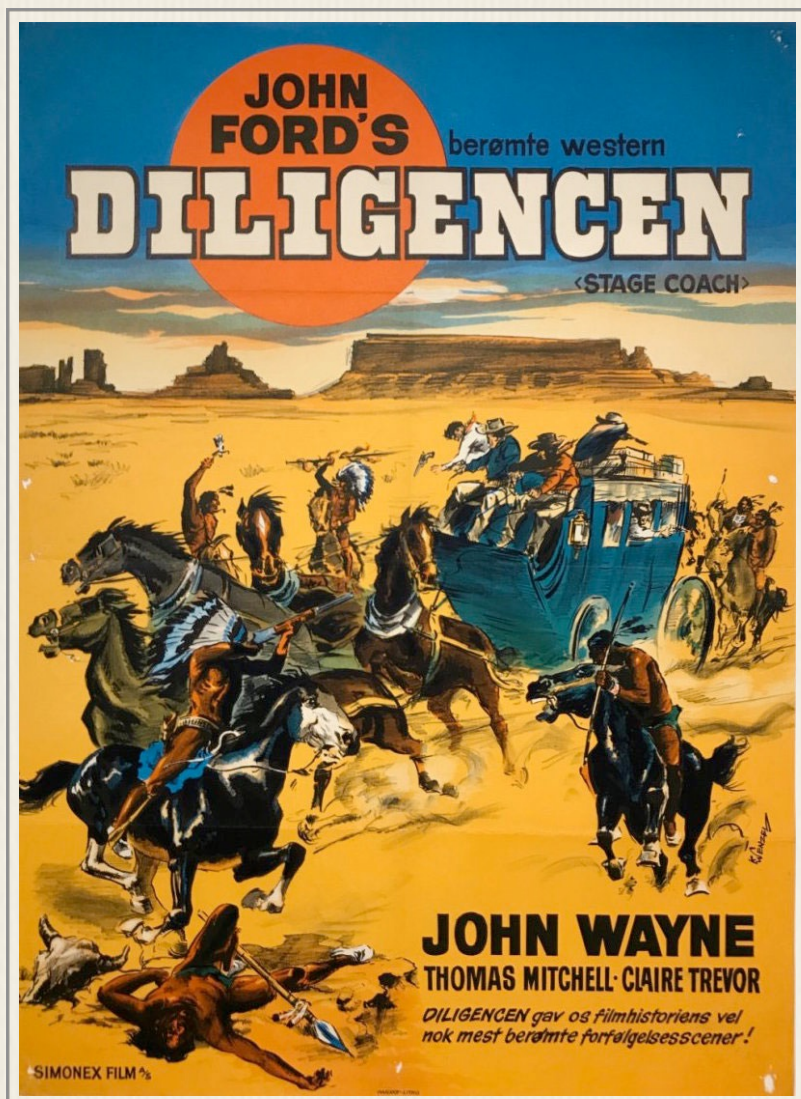

Annonce fra Samvirke i 1951.

Elektrisk bil - julekataloget fra Sommers Magasin 1957.

*

Filmen, jeg så i fjernsynet, var John Ford's klassiske western "Dilligencen" fra 1939 med John Wayne i hovedrollen.